

TALOUSARVIOALOITE 46/2004 vp

Määrärahan osoittaminen kirjastoille luovan tietoyhteiskunnan perusrakenteiden kehittämiseen

Eduskunnalle

Tietoyhteiskuntakehityksessä on mitattu tietokoneiden määrää ja saavutettavuutta sekä Internet-yhteyksiä. Myös sisältöjä on kehitetty: esimerkiksi julkisen hallinnon palveluja on siirretty virtuaalisiksi. Itse ajatus kansalaisuudesta, osallisuudesta yhteiskuntakehitykseen, on jäänyt vähemmälle huomiolle. Syrjäytymisen riskejä on tietoyhteiskuntakeskustelussa usein korostettu, mutta asialle ei ole käytännössä tehty mitään. Nyt kun hallitus on tekemässä luovuusstrategiaa ja luovuus on nousemassa innovaatiotoiminnan peruskysymykseksi, on tärkeää tarkastella sekä luoda toimintaedellytyksiä suomalaisen yhteiskuntakehityksen luovuuden tiloille.

Kirjastot ovat olleet suomalaisen yhteiskunnan sivistyksellinen perusrakenne. Tietoyhteiskuntakehityksessä ne on yleensä sivuutettu itsestäänselvyyksinä siitakin huolimatta, että kirjastojen tilanne on jatkuvasti heikentynyt. Kirjastojen aineistomäärärahat ovat vähentyneet noin 36 % vuodesta 1991 samanaikaisesti, kun kävijämäärät ovat lisääntyneet 21 % ja lainaukset 16 %. Tämä siitakin huolimatta, että suomalaiset arvostavat julkisista palveluista eniten kirjastoja. Efektian vuonna 2003 tekemän kuntapalveluiden laadun arviointia koskevan tutkimuksen mukaan kirjastot saivat korkeimman arvosanan 4,29 (asteikolla 1—5; 5 = erittäin hyvä) ja Suomi on lainausluvussa maailman kärjessä noin 20 lainalla vuodessa asukasta kohti. Suomi johtaa

myös muita Pohjoismaita lainausten määrässä: Suomi 19,9 lainausta/asukas, Ruotsi 9,0, Tanska 13,5 ja Norja 5,2 lainausta/asukas.

Tietoyhteiskunta tulisi määritellä uudelleen luovuuden ja sivistyksen yhteiskunnaksi ja kirjastot sen perusrakenteeksi. Suomi voisi olla tässä, ei vain laitteiden, vaan myös luovuuden edelläkävijä. Osallisuutta kansalaisuuteen voidaan kehittää nimenomaan kirjastoja kehittämällä. Tätä taustaa vasten on vaikea ymmärtää sitä, että vaikka opetusministeriö esitti vuoden 2004 valtion budjetissa asiakaspäätteiden hankkimista ja uusimista kirjastoille, ei esitys kuitenkaan toteutunut vuonna 2004, eikä se sisälly nyt käsiteltävänä olevaan vuoden 2005 budjettiesitykseen. Etenkin pienten kirjastojen resurssit asiakaspäätteiden ja nopeiden yhteyksien hankintaan ovat rajalliset, mutta syrjäytymisen ehkäisemiseksi sitäkin tärkeämmät.

Aineistohankinnat ovat kirjastoille kohtalon kysymys. Opetusministeriön edustaja on huhtikuussa kommentoinut, että kirjastot näivettyvät ja kokoelmat museoituvat. Erityisesti lapsille tarkoitettujen aineistojen tulisi olla kirjastojen tärkein painopistealue. He tulevat vastaamaan suomalaisen luovuuden edellytyksistä tulevaisuudessa. Hallituksen tietoyhteiskuntaohjelmaan tulisikin lisätä erityinen määräraha lasten kirjaston käytön lisäämiseksi ja siihen tarvittavien aineistojen hankkimiseksi.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

*että eduskunta ottaa valtion vuoden
2005 talousarvioon momentille 29.90.30
lisäyksenä 1 000 000 euroa lasten ai-*

*neistojen hankintaan ja kirjastojen ke-
hittämiseen erityisesti lasten luovuuden
tiloina sekä 4 000 000 euroa asiakas-
päätteiden ja laajakaistayhteyksien
hankkimiseen kirjastoille.*

Helsingissä 24 päivänä syyskuuta 2004

Tarja Cronberg /vihr